

IDENTITATEA SIMBOLICĂ NEOFICIALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

dr. *Silviu ANDRIEȘ-TABAC*

În ziua de 3 februarie 2011, în Sala Mică din sediul central al Academiei de Științe a Moldovei, în prezența a circa 60 de participanți, și-a desfășurat lucrările Masa rotundă „Identitatea simbolică neoficială a Republicii Moldova”, ediția a II-a, organizată de către Comisia Națională de Heraldică a Republicii Moldova (CNH), Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei (IPC) și Societatea de Genealogie, Heraldică și Arhivistică „Paul Gore” (SPG).

Dezbaterile publice asupra simbolicii naționale neoficiale ale țării noastre au demarat în urma inițiativei Comisiei Naționale de Heraldică de a introduce embleme naționale complementare. Aceasta, în ședința din 19 martie 2004, a acceptat propunerea comună a Societății „Paul Gore” și Societății de Etnologie de a organiza un simpozion științific „Identitatea simbolică neoficială a Republicii Moldova” sub patronajul CNH în luna septembrie 2004¹.

Realizarea proiectului a început cu Masa rotundă omonimă „Identitatea simbolică neoficială a Republicii Moldova” din 20 decembrie 2006, organizată de aceleași organisme științifice în colaborare cu Societatea de Etnologie din Republica Moldova, cu participarea a circa 40 de cercetători. În cadrul acelei prime ediții a mesei rotunde au fost prezentate patru rapoarte:

- 1) Oportunitatea întregirii repertoriului simbolic identitar al Republicii Moldova (dr. Silviu Andrieș-Tabac);
- 2) Simbolica zoomorfă și avimorfă în mentalitatea colectivă (Raisa Osadci);
- 3) Florile în panteonul românesc (Maria Ciocanu);
- 4) Simboluri arboricole în imaginarul popular (dr. Varvara Buzilă).

Vorbitorii invitați primiseră din timp sarcina identificării și prezentării candidaților la statutul de embleme naționale oficiale pe trei planuri. Mai întâi, trebuia identificat repertoriul general românesc de embleme reprezentative la capitolul de studiu respectiv, în cazurile potrivite specificându-

se aparte pe subiecți sălbatici și subiecți domesticiți. La etapa a două, cercetătorii trebuiau să separe din acel repertoriu general românesc emblemele cu referire la Țara Moldovei și zonele geografice din Basarabia și Transnistria moldovenească, dacă această regionalizare emblematică se putea realiza. În sfârșit, demersul științific trebuia să ofere soluții optime pentru identificarea Republicii Moldova ca stat și entitate colectivă.

După prezentarea comunicărilor, au urmat mai multe intervenții pertinente (dr. hab. Mariana Șlapac, dr. hab. Constantin Ciobanu, dr. hab. Irina Condrea, Tamara Macovei și alții) și dezbateri interesante, care s-au soldat în cele din urmă cu cercetări punctuale asupra problemei. Printre primele rezultate finale ale acestor investigații se înscrie comunicarea „Busuiocul, o plantă-simbol” făcută de cercetătoarea Maria Ciocanu de la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală la cel de-al IV-lea Simpozion de Heraldică din 31 mai 2006².

La aceeași masă rotundă a fost criticată procedura netransparentă de elaborare a *brandului Republicii Moldova* – un alt simbol național complementar, eșuată din punct de vedere științific, semiotic și artistic. Evenimentul s-a bucurat de atenția mijloacelor de informare în masă, iar știrea, difuzată de agenția „Moldpres” a fost preluată de multe dintre ele.

Un nou pas în stabilirea emblemelor naționale complementare a fost întreprins de CNH în 2010, cu ocazia pregătirii volumului „Simbolurile naționale ale Republicii Moldova” (Chișinău, 2010) în cadrul Instituției publice „Enciclopedia Moldovei”. Cartea dedicată aniversării a 20-a a drapelului și a stemei de stat și celei de-a 15-a aniversări a CNH, a inclus compartimentul „Simboluri naționale derivate și complementare”, elaborat de subsemnatul în colaborare cu dr. Varvara Buzilă. La solicitarea instituției enciclopedice, CNH a reexaminat problema simbolurilor naționale complementare în ședința din 4 august 2010. Ținând cont de repertoriul general românesc și local de subiecți naturali sau culturali reprezentativi din punct de vedere emblematic, bazându-se pe cercetarea istorică, etnologică, heraldică, literară, semiotică etc., Comisia și-a înaintat propunerile sale cuprinzând câteva soluții optime pentru identificarea simbolică a Republicii Moldova, demne de a fi supuse dezbaterilor publice și legislative. Lista candidaților la statutul de embleme

² Comunicarea a dezvoltat un mai vechi articol al autoarei: Maria Ciocanu, *Semnificația busuiocului în cultura populară*, în „Buletinul științific al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală”, Chișinău, nr. 1 (14), Chișinău, 2004, p. 93-103.

¹ Arhiva curentă a CNH, Proces-verbal nr. 49-III din 19 martie 2004.

naționale complementare, aprobată în ședința Comisiei Naționale de Heraldică din 4 august 2010, fără pretenția de a fi închisă sau imuabilă, a cuprins următoarele propuneri care au și fost explicate în cartea invocată:

La categoria *Floarea națională*:

1. Busuioicul;
2. Roza (floarea de măceș);

La categoria *Copacul național*:

1. Stejarul;
2. Cireșul amar;
3. Nucul;

La categoria *Planta (de cultură) națională*:

1. Vița de vie;

La categoria *Emblema animalieră națională*:

1. Bourul;
2. Oaia;

La categoria *Pasărea națională*:

1. Cocostârcul;

La categoria *Râul național*:

1. Fluviul Nistru;
2. Râul Prut;

La categoria *Sărbătoarea națională*:

1. Mărțișorul;
2. Pastele Blajinilor;
3. Hora;

La categoria *Monumentul național*:

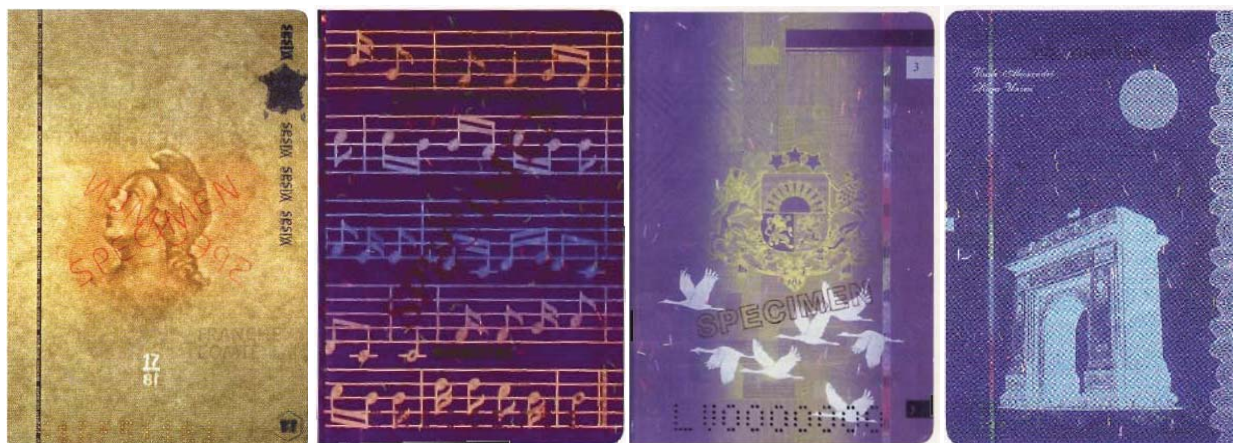
1. Monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău.

Următorul pas făcut în vederea realizării acestui proiect național s-a datorat Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor. Acesta a solicitat AȘM și CNH sprijin științific în stabilirea repertoriului de embleme identitare cu referire la țara noastră care ar putea să apară în paginile noului model de pașaport biometric, mai generos din punctul

de vedere al designului și presupus a intra în vigoare din anul 2012. Prima consfătuire asupra acestui subiect s-a desfășurat în ziua de 26 ianuarie 2011, în sediul central al Întreprinderii de Stat „Centrul Resurselor Informaționale de Stat «Registru»” din cadrul ministerului, și a fost moderată de directorul general al Centrului Vladimir Molojen. AȘM și CNH au fost reprezentate la această consfătuire de dr. hab. Mariana Șlapac, vicepreședinte al AȘM și președinte al CNH, dr. hab. Aurelian Dănilă, directorul IPC, și subsemnatul, Silviu Andrieș-Tabac, vicedirector științific al IPC și vicepreședinte al CNH, iar raportul de bază a fost prezentat de Victor Redcenco, directorul Departamentului de producere și tehnologie al „Registru”-lui. La finele discuțiilor purtate s-a decis convocarea celei de-a doua mese rotunde dedicate simbolicii naționale complementare în cadrul AȘM, cu efort cumulativ din partea CNH, IPC și SPG.

Astfel, Masa rotundă „Identitatea simbolică neoficială a Republicii Moldova”, ediția a II-a, din 3 februarie 2011, la care au participat cercetători în domeniul simbolicii heraldice, semioticii, științelor istorice, etnologiei, studiului artelor, filologiei, dar și reprezentanții „Registru”-lui și mai mulți jurnaliști, a avut ca subiect principal diversificarea emblematicii naționale complementare a Republicii Moldova în noile pașapoarte biometrice. O altă problemă în dezbatere, abordată cu ceva timp înainte de președintele AȘM acad. Gheorghe Duca, a fost identificarea personalităților emblematiche ale țării noastre, aportul cărora trebuie să fie mediatizat peste hotarele Republicii Moldova.

Întrunirea a fost deschisă de dr. hab. Mariana Șlapac, care a făcut o incursiune în istoricul acțiunilor CNH legate de subiectul simbolicii neoficiale, a explicat rosturile celei de-a II-a mese rotunde și a prezentat participanții.

Însemne simbolice neoficiale din pașapoartele Franței (Mariana, simbolul Republicii Franceze), Ungariei (fragment de clavier al dansului popular "Ceardaș"), Letoniei (stol de cocostârci, pasăre națională), României (Arcul de Triumf, monument de istorie și artă)

Președintele AȘM acad. Gheorghe Duca, a evocat rolul cercetătorilor în expertizarea diverselor embleme și branduri, importanța îmbunătățirii imaginii țării noastre în lume prin promovarea oamenilor de seamă și a produselor de succes, necesitatea răspândirii heraldicii teritoriale, corporative și familiale.

Dr. Lilia Bolocan, director general al AGEPI și deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a accentuat faptul că necesitatea pașapoartelor biometrice se înscrie în inițiativa de normalizare a cadrului legal național cu legislația comunitară. În opinia ei, promovarea unui simbol ca emblemă națională pe orice cale echivalează cu transmiterea unui mesaj către lume despre țara noastră, încât alegerea acestor simboluri, embleme, mărci etc. este definitorie pentru imaginea pe care dorim să ne-o creăm pe mapamond. Vorbind despre branding și implicarea AGEPI în acest proces, a insistat pe importanța protejării simbolurilor pe toate căile legale.

Oleg Rotaru, directorul Departamentului de management al proiectelor și serviciilor la „Registru”, a remarcat faptul că activitatea desfășurată cu această ocazie este una inovațională și de perspectivă în ceea ce privește actele de identitate moldovenești, că proiectul ține de parteneriatul cu Uniunea Europeană în ceea ce privește liberalizarea vizelor, că respectarea și reflectarea „sufletului” Moldovei este o sarcină pe care întreprinderea „Registru” o ia în calcul din start și a mulțumit pentru colaborare AȘM și CNH.

Victor Redcenco, directorul Departamentului de producere și tehnologii al „Registru”-lui, a făcut o incursiune în istoricul actelor de identitate din Republica Moldova și în evoluția cerințelor mondiale față de pașapoarte. A arătat că din 2008, pașapoartele moldovenești sunt confecționate de compania engleză „De La Rue”.

Ștefan Carauș, șeful Secției de management al proiectelor la „Registru”, a evocat colaborarea anterioară cu AȘM și a prezentat modele de formulare ale pașapoartelor de tip nou (din punctul de vedere al tehnologiilor și designului) din mai multe țări, explicând procedura elaborării celor șase tipuri de pașapoarte necesare.

Subsemnatul a trecut în revistă contribuția SPG, a Societății de Etnologie, a CNH și a „Enciclopediei Moldovei” în căutările identității neoficiale a Republicii Moldova, a dat lecturii lista candidaților la statutul de embleme naționale complementare, aprobată în ședința Comisiei Naționale de Heraldică din 4 august 2010.

Dr. hab. Aurelian Dănilă, directorul IPC, a

punctat pe importanța consultațiilor publice cât mai largi într-o problemă de răsunet internațional cum este pașaportul biometric și, în alt context, a susținut ideea reanimării stemelor de familie, amintind printre altele de stema istorică a familiei Rahmaninov, care a purtat capul de bour moldovenesc ca marcă a originilor sale etnice.

În continuare au vorbit cercetătorii IPC, care din timp au primit sarcina studierii problemei în dezbatere și prezentării unor liste de candidați pe diverse domenii în care se specializează. Opiniile lor, exprimând poziția proprie cumulată cu cea a colegilor din subdiviziunea structurală pe care au reprezentat-o, au fost dezbătute ulterior și apoi au fost precizate în niște liste de candidați ajustate, în baza cărora s-a realizat tabloul final prezentat CNH spre aprobare.

Astfel, *dr. Tamara Nesterov* (arhitect, în numele Sectorului de Arhitectură) a scos în evidență caracterul fericit al monumentelor de arhitectură care pe de o parte se mediatizează pe larg, iar pe de alta se memorează ușor.

Dr. Vlad Vornic (arheolog, în numele Centrului de Arheologie) și-a expus părerea că, deși avem o bogăție de situri și piese arheologice descoperite pe teritoriul țării noastre, nici siturile, nici vestigiile arheologice nu au valoare de unicat, găsindu-și analogii în alte medii culturale, fapt ce se explică prin poziția geografică a țării noastre în inima unei zone de contact din cele mai vechi timpuri.

Dr. hab. Tudor Stavilă (istoric al artelor plastice, în numele Sectorului de Arte Plastice) a spus că Republica Moldova este cunoscută în lume mai ales prin vinuri și coniacuri, apoi prin numele unor personalități de artă, precum Emil Loteanu, Eugen Doga sau Mihai Greu. În dorința de a transforma noul pașaport biometric într-o operă de artă, el a propus selectarea de către un grup de lucru a unor creații emblematice din opera lui Alexandru Plămădeală, Lazăr Dubinovski, Mihai Greu, Valentina Rusu-Ciobanu, Pavel Șilingovski, Auguste Baillayre ș.a. care să fie prelucrate tehnologic adecvat condițiilor oferite de paginile pașaportului, poate în urma unui concurs.

Dr. Violina Galaicu (muzicolog, în numele Secției de Arte Audiovizuale) a constatat cadrul sobru pe care, totuși, trebuie să-l prezinte noul pașaport biometric și a sugerat ca unele monumente, bunăoară Orheiul Vechi, să fie reproduse nu prin desen, ci prin imagini fotografice antologice (prelucrate adecvat) realizate de fotografi cu nume sonore, precum Mihai Potârniche, Valeriu Volontir, Ion Chibzii sau Pavel Balan.

Dr. Ion Duminičă (politolog și etnolog, în numele Secției de Minorități Etnice și a Centrului de Etnologie) a sugerat evocarea faptului că majoritatea populației Republicii Moldova este creștină, precum și realizarea unor imagini complexe, combinând mai multe embleme (de exemplu, un taraf sau un ciobănaș cântând la fluiet la umbra unui stejar).

Raisa Osadci (etnolog, în numele Centrului de Etnologie) s-a referit la faptul că în spațiul nostru elementul forte de diferențiere de vecini și de altă lume, care s-a păstrat până în zilele noastre mai bine decât altceva, îl reprezintă ornamentele. Orice temă tradițională poate fi regăsită în ornamentică, orice temă mitologică – de asemenea. Astfel, ornamentica ar putea simboliza cu succes mitologia populară ca expresie a mentalității colective și ca față a poporului nostru. A sugerat ca în grupul de lucru să fie inclus un etnolog-expert în domeniul ornamenticii care să consulte pictorii și designerii viitorului pașaport biometric. În altă ordine de idei, a opinat că printre sărbătorile și obiceiurile cu statut de emblemă națională să fie incluse și altele decât cele din lista CNH.

În continuare s-au pronunțat membrii CNH, SPG și alți participanți.

Dr. Vladimir Mischevca (CNH, SPG) a pledat pentru o privire spre viitor, pentru o postare în coordonatele secolului al XXI-lea, pentru preluarea nu doar a unor embleme istorice, ci și vii. Invocând experiența sa de nouă ani trăiți în afara țării, a spus că problema actelor de identitate este de permanent interes pentru cetățenii moldoveni din străinătate și a exemplificat pe faptul că în actualele acte de identitate și permise de conducere auto culorile naționale sunt foarte pale, iar inscripțiile greu lizibile. În continuare a vorbit despre experiența Lituaniei, țară unde există un document numit convențional „Primul pașaport al elevului”. Acesta, având formatul și culoarea pașaportului obișnuit, este înmănat elevului când merge la școală și cuprinde informații despre țară, conducerea ei, simbolurile oficiale și complementare, patrimoniul cultural etc., precum și locuri pentru lipirea pozelor elevului din clasa I și din clasa a XII-a. Apoi, s-a referit la lista CNH din 4 august 2010, susținând majoritatea candidaților cu unele obiectii și înaintând câteva propuneri noi.

Dr. Igor Șarov (SPG), decanul Facultății de Istorie a Universității de Stat din Moldova a trimis un mesaj în care și-a exprimat convingerea că în cazul discutării unor personalități reprezentative pentru promovare în afara țării, ar fi bine să nu pedalam pe cele suprasolicitate și supravalorificate,

cum ar fi Mihai Eminescu, Ștefan cel Mare sau Dimitrie Cantemir, mai ales că acestea ne aduc și într-o concurență nedorită cu țara-soră România, ci să scoatem în valoare personalități mai puțin cunoscute publicului larg, dar care au avut meritul unei gândiri sau acțiuni pro-europene, așa cum a fost, de exemplu, cazul lui Alexandru Sturdza.

Dr. Varvara Buzilă (CNH, SPG), secretar științific al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, președintele Societății de Etnologie din Republica Moldova, a atras atenția asupra faptului că e bine să fim atenți la concept. Pașaportul este un spațiu foarte strict delimitat, în care vom etala doar câteva din însemnele noastre reprezentative. Este important să se stabilească principiile după care se va merge: dacă imaginile vor fi eterogene, amănunțite sau omogene, unitare. Se poate opta pentru o singură categorie de embleme. Este oportună localizarea noastră teritorială. Contează și culoarea copertei pașaportului, care va fi inevitabil comparată cu coperta altor pașapoarte. De asemenea, vorbitoarea a arătat că pașaportul presupune prezentarea unor simboluri anume gândite ca simbol, că unele dintre motivele propuse au căpătat deja o expresie grafică prin arta noastră tradițională sau prin contribuția artiștilor graficieni contemporani, ceea ce va facilita substanțial munca designerilor, iar pentru altele abia acum va demara procesul căutării unei expresii grafice adecvate. În acest context, vestitul covor basarabean se prezintă ca un întreg univers al tradiției noastre ornamentale și pe ornamentele sale se poate conta cu siguranță. Apoi, etnologa și-a exprimat îndoiala în faptul că produsele noastre de export merită invocate pe paginile pașaportului biometric. Referindu-se la opiniile asupra sfinților ocrotitori ai Moldovei, vorbitoarea a propus să se recurgă și la statistica bisericilor basarabene care în ultimii două sute de ani au avut următorul „top” al hramurilor alese: 1) Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil (40%), 2) Sf. Nicolae, 3) Maica Domnului, în cele trei ipostase.

Dr. Ana Boldureanu (CNH, SPG), șef de secție la Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, președintele Societății Numismatice din Republica Moldova, a susținut ideea introducerii ornamentelor tradiționale din textile în pașaportul biometric, avansată de R. Osadci și V. Buzilă, pe motiv că acolo vor arăta foarte potrivit și vor permite o securizare mai bună a documentului.

Comisia Națională de Heraldică s-a angajat să centralizeze toate observațiile și propunerile la acest capitol în termen de două săptămâni.

Tabloul general al candidaților la statutul de emblemă neoficială a Republicii Moldova pentru reprezentarea în paginile noului pașaport biometric, propuși la și după Masa rotundă „Identitatea simbolică neoficială a Republicii Moldova”, ediția a II-a, din 3 februarie 2011

	<i>Domeniul/ Categoria/ Candidatul</i>	<i>Cine a făcut propunerea/ Observații</i>
SIMBOLURILE DE STAT		
1	Stema de Stat	CNH
2	Drapelul de Stat	CNH
3	Imnul de Stat	CNH
FLORĂ		
Categoria Floarea națională		
1	Busuiocul	CNH, 04.08.2010, R. Osadci
2	Roza (floarea de măceș)	CNH 04.08.2010, R. Osadci (pe primul loc), Alina Știrbu împotriva (poate fi confundată cu simbolul social-democraților)
3	Floarea soarelui	Alina Știrbu, L. Bolocan
Categoria Copacul național		
1	Stejarul	CNH 04.08.2010, R. Osadci
2	Cireșul amar	CNH 04.08.2010
3	Cireșul	R. Osadci
4	Nucul	CNH 04.08.2010, R. Osadci
5	Bradul	R. Osadci (pe primul loc)
6	Mărul	R. Osadci
Categoria Arbustul național		
1	Măceșul	R. Osadci
2	Alunul	R. Osadci
Categoria Planta (de cultură) națională		
1	Vița de vie	CNH 04.08.2010, R. Osadci
	Strugurii	R. Osadci
	Vinul	R. Osadci
FAUNĂ		
Categoria Emblema animalieră națională		
1	Bourul	CNH 04.08.2010, R. Osadci
2	Oaia	CNH 04.08.2010, R. Osadci
3	Mielul	R. Osadci
4	Lupul	R. Osadci
5	Ursul	R. Osadci
6	Cerbul	R. Osadci
7	Iepurele	R. Osadci
8	Capra	R. Osadci
9	Calul	R. Osadci
10	Câinele	R. Osadci

Categoria Pasărea națională		
1	Cocostârcul	CNH 04.08.2010
2	Cucul	R. Osadci
3	Cocoșul	R. Osadci
4	Găina	R. Osadci
Altele		
1	Șarpele	R. Osadci
2	Melcul	R. Osadci
3	Peștele	R. Osadci
Mitologice		
1	Balaurul (Dragonul)	R. Osadci
2	Brezaia	R. Osadci
OBIECTE GEOGRAFICE		
Categoria Râul național		
1	Fluviul Nistru	CNH 04.08.2010, V. Galaicu, R. Osadci
2	Râul Prut	CNH 04.08.2010, R. Osadci, V. Mischevca împotriva („Prutule, râu blestemat”)
3	Râul Răut	R. Osadci
Categoria Hărți		
1	Harta-contur a Republicii Moldova	A. Dănilă
2	Harta istorică a Țării Moldovei	V. Mischevca
ETNOGRAFIE ȘI CREDINȚĂ		
Categoria Sărbătoarea națională		
1	Mărțișorul	CNH 04.08.2010, R. Osadci (ca obicei)
2	Pastele Blajinilor	CNH 04.08.2010, V. Mischevca împotriva
3	Hora	CNH 04.08.2010, R. Osadci (ca obicei), V. Mischevca împotriva
Categoria Textile		
1	Covorul	R. Osadci, V. Buzilă
2	Lăicerul	R. Osadci
3	Ștergarul	R. Osadci
4	Brâul	R. Osadci
Categoria Vase și unelte		
1	Vas pictat din cultura Cucuteni	T. Nesterov, A. Colăbneac
2	Tărtăcuță ornamentată	Svetlana Procop
Categoria Mâncarea națională		
1	Zeama	Gh. Duca
2	Mămăliga	V. Mischevca
3	Colacul (pâine ritualică)	V. Buzilă

Categoria Instrumente muzicale		
1	Fluierul	V. Galaicu
2	Cimpoiul	V. Galaicu
3	Naiul	V. Galaicu
4	Buciumul	V. Galaicu
5	Vioara	V. Galaicu, I. Duminičă
6	Lăuta (Cobza)	V. Buzilă
7	Țitera	S. Andrieș-Tabac
8	Taraf („Lăutarii”)	I. Duminičă
9	Lăutar cu vioară (Nicolae Botgros)	I. Duminičă
10	Ciobănaș cântând la fluier la umbra unui stejar	I. Duminičă
Categoria Complexe ornamentale		
1	Cercuri concentrice	R. Osadci
2	Cercul cu centrul marcat prin punct sau cruce	R. Osadci
3	Cercul încadrat în romb	R. Osadci
4	Rombul încadrat în alte figuri	R. Osadci
5	Rombul cu centrul marcat prin punct sau cruce	R. Osadci
6	Două pătrate suprapuse formând un octogon	R. Osadci
7	Arborele lumii (Pomul vieții)	R. Osadci
8	Stelele (cu 4, 5, 6, 8 și mai multe raze)	R. Osadci
9	„Peștii”	R. Osadci
10	Liniile văluroase	R. Osadci
11	Liniile în zig-zag	R. Osadci
12	Voluta – cochilia melcului, coarnele berbecului, vârtejul aerului, al apei, al timpului etc.	R. Osadci
13	Figuri antropomorfe	R. Osadci
Categoria Ornamente arhitecturale		
1	Coloanele caselor	R. Osadci
2	Creasta acoperișului	R. Osadci
3	Decorul frontonului	R. Osadci
4	Decorul streșinii	R. Osadci
5	Decorul ferestrei	R. Osadci
Categoria Sfinți ocrotitori ai Moldovei		
1	Sf. Gheorghe	V. Mischevca
2	Maica Domnului	R. Osadci, V. Buzilă (locul III)
3	Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil	V. Buzilă (locul I)
4	Sf. Nicolae	V. Buzilă (locul II)
5	Sf. Paraschiva	R. Osadci

MONUMENTE		
Categoria Monumente ale naturii		
1	Peisajul istoric de la Orheiul Vechi (promontoriul cu clopotnița și grottele)	CNH 04.08.2010 T. Nesterov, V. Vornic, T. Stăvilă. V. Galaicu, V. Mischevca
Categoria Monumente, situri și vestigii arheologice		
1	Ansamblurile istorico-arheologice de la Saharna	V. Vornic
2	Situl arheologic de epocă romană de la Sobari	V. Vornic
3	Amuleta-pandantiv din fildeș de mamut din grotta de la Brânzeni (paleolitic)	V. Vornic
4	Depozitul de piese de cupru și piatră de la Cărbuna (eneolitic, cultura Precucuteni)	V. Vornic
5	O serie de statuete și vase ceramice de cult pictate (eneolitic, cultura Cucuteni-Tripolie)	V. Vornic
6	Depozitul de bronzuri de la Lozova (epoca bronzului)	V. Vornic
7	Torquesul de aur de la Dubăsari (sciți)	V. Vornic
8	Complexul funerar și piesele descoperite la Mocra (sarmați)	V. Vornic
9	Fibula cu rozete de la Hansca (epoca romană târzie)	V. Vornic
10	Monede medievale moldovenești (Petru I, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare)	S. Andrieș-Tabac
11	Gânditorul de tip Cucuteni	Nicolae Becciu, reporter
Categoria Monumente de arhitectură		
1	Cetatea Soroca	V. Vornic, V. Galaicu, I. Duminičă, V. Mischevca
2	Cetatea Tighina	S. Andrieș-Tabac
3	Mănăstirea Căpriană	V. Vornic, I. Duminičă
4	Biserica de la Căușeni	S. Andrieș-Tabac
5	O biserică din lemn din nord	S. Andrieș-Tabac
6	Biserică Mazarache din Chișinău	I. Duminičă

7	Complexul Catedralei cu Clopotniță și Porțile Sfinte din Chișinău	T. Nesterov, V. Galaicu
8	Biserica din s. Cuhureștii de Sus, r. Florești (silueta porții-clopotniță), arhitect Alexei Șciusev	T. Nesterov
9	Primăria mun. Chișinău, arhitect Alexandru Bernardazzi	T. Stăvilă
10	Casa Herța din Chișinău	T. Stăvilă
11	Teatrul Național de Operă și Balet din Chișinău	V. Galaicu
12	Sala cu Orgă din Chișinău	V. Galaicu
13	Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici” din Chișinău	V. Galaicu
14	Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău	V. Galaicu
15	Sediul central al AȘM împreună cu Biserica Ciuflea	Nicolae Becciu, reporter
16	Monumentul Cărții din fața Bibliotecii AȘM	Nicolae Becciu, reporter
17	O casă moldovenească cu prispă și coloane acoperită în patru pante, modele din câteva zone	T. Nesterov
18	Floarea de piatră din zona Răutului de Jos	T. Nesterov
Categoria Monumente de for public		
1	Monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău, sculptor Alexandru Plămădeală	CNH 04.08.2010, T. Stăvilă
2	Monumentul lui Vasile Lupu din Orhei	S. Andrieș-Tabac
3	Monumentul <i>Lupa Capitolina</i> din fața Muzeului Național de Arheologie și Istorie a Moldovei din Chișinău	L. Bolocan
Categoria Opere de artă plastică		
1	Lazăr Dubinovski „Strâmbă-Lemne”	T. Stăvilă
2	Pavel Șillingovski „Hora”	T. Stăvilă
3	Aurel David „Mihai Eminescu”	S. Andrieș-Tabac, M. Șlapac

Categoria Cadre din filme		
1	„Lăutarii”	V. Galaicu
2	„Se caută un paznic”	V. Galaicu
3	„Ultima lună de toamnă”	V. Galaicu
4	„Fântâna”	V. Galaicu
Categoria Scene din spectacole		
1	„Eminescu” de Valeriu Cupcea	V. Galaicu
2	„Chirița în provincie” de Petru Vutcărau (Teatrul „Eugene Ionesco”)	V. Galaicu
Categoria File din partituri muzicale		
1	Secvență din partitura poemului „Miorița” de Tudor Chiriac	V. Galaicu
2	Secvență din partitura valsului din filmul „Blânda și tandra mea fiară” de Eugen Doga	S. Andrieș-Tabac
3	Secvență din partitura cântecului „Trei culori” de Ion Aldea-Teodorovici	S. Andrieș-Tabac
PERSONALITĂȚI		
1	Compozitorul Eugen Doga	Gh. Duca, V. Galaicu
2	Ion și Doina Aldea-Teodorovici	S. Andrieș-Tabac
3	Cântăreața Maria Cebotari	V. Galaicu
4	Cântăreața Lidia Lipkovskaia	V. Galaicu
5	Cântăreața Maria Bieșu	V. Galaicu, I. Duminiță
6	Poetul Alexei Mateevici	S. Andrieș-Tabac
7	Compozitorul Alexandru Cristea	S. Andrieș-Tabac
8	Scriitorul Ion Druță	V. Galaicu
9	Poetul Grigore Vieru	S. Andrieș-Tabac
10	Vioristul Serghei Lunchevici	V. Galaicu
11	Vioristul Nicolae Botgros	I. Duminiță
12	Regizorul Emil Loteanu	V. Galaicu
13	Regizorul Ion Ungureanu	S. Andrieș-Tabac
14	Actorul Mihai Volontir	V. Galaicu
15	Actorul Grigore Grigoriu	V. Galaicu
16	Actrița Svetlana Toma	V. Galaicu
17	Filozoful Alexandru Sturza	I. Șarov

18	Arheologul Ion Surucean (1851-1897) (fondatorul Muzeului de Antichități ale Pontului Scitic)	V. Vornic
19	Arheologul Nicolae Moroșan (1902-1944)	V. Vornic
20	Mitropolitul Petru Movilă	Svetlana Procop
21	Grigore Țamblac	Svetlana Procop
22	Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni	Svetlana Procop

În ziua de 22 februarie 2011, în incinta AȘM, a avut loc ședința CNH la care s-a discutat problema selectării emblemelor recomandate pentru noul pașaport biometric. Renunțându-se în principiu la reprezentarea personalităților și a unor embleme contradictorii sau nepotrivite cu specificul actului de identitate, s-a decis alegerea a trei categorii de reprezentări:

- 1) Simboluri recomandate ca fiind de bază pentru paginile pașaportului;
- 2) Simboluri recomandate în calitate de complementare simbolurilor de bază;
- 3) Simboluri ornamentale.

Simbolurile recomandate de Comisia Națională de Heraldică pentru reprezentare pe paginile noului pașaport biometric în calitate de embleme de identificare a Republicii Moldova, aprobate în ședința CNH din 22 februarie 2011

I. Simboluri de bază, în ordinea descendentă a importanței lor emblematice:

1. Stema de Stat;
2. Drapelul de Stat;
3. Imnul de Stat (text și partitură);
4. Harta Republicii Moldova în context geografic;

Elena Mogorean. *Totem*, anii 1990, porțelan

5. Monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău;
6. Cetatea Soroca;
7. Cetatea Tighina;
8. Complexul istoric și peisajer Orheiul Vechi;
9. Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni;
10. Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din complexul Mănăstirii Căpriană;
11. Casă tradițională de locuit din zona Orheiului Vechi;
12. Piața Marii Adunări Naționale cu complexul Catedralei din Chișinău.

II. Simboluri complementare simbolurilor de bază:

1. Floarea de busuioc;
2. Roza (floarea de măceș);
3. Stejarul;
4. Cireșul;
5. Nucul;
6. Vița de vie;
7. Bourul;
8. Cocostârcul purtând un ciorchine de strugure;
9. Mărțișorul;
10. Hora;
11. Colacul împletit;
12. Vase ceramice de Cucuteni;
13. Instrumente muzicale tradiționale (fluiet, cimpoi, nai, buciom, lăută, vioară, țiteră).

III. Simboluri ornamentale:

1. Benzi ornamentale tradiționale din textile, arhitectură etc.;
2. Complexe și motive ornamentale tradiționale consacrate, ca de exemplu:
 - a) Cercuri concentrice;
 - b) Cercul cu centrul marcat prin punct sau cruce;
 - c) Cercul încadrat în romb;
 - d) Rombul încadrat în alte figuri;
 - e) Rombul cu centrul marcat prin punct sau cruce;
 - f) Două pătrate suprapuse formând un octogon;
 - g) Arborele lumii (Pomul vieții);
 - h) Stelele (cu 4, 5, 6, 8 și mai multe raze);
 - i) „Peștii”;
 - j) Liniile văluroase;
 - k) Liniile în zig-zag;
 - l) Voluta;
 - m) Figuri antropomorfe.

În continuare, emblematicele noilor pașapoarte biometrice va constitui subiectul negocierilor dintre Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comisia Națională de Heraldică. Potrivit planului de acțiuni stabilit, noul model de pașaport biometric va fi introdus în 2012.